

Kirjoja lapsille:

Pupukin muistipulmat - miten kerron lapselle isovanhemman muistisairaudesta?

Elina Westergrén-Erkkilä 2018

PUPUKIN MUISTIPULMAT on tarinan muotoon puettu lämminhenkinen ja valoisa kirja, jonka punaisena lankana on Pupukin muistisairauden eteneminen sen alkuvaiheista aina ensimmäiseen hoivajaksoon perhekodissa. Kirjoittajalla on 20 vuoden työkokemus muistisairaiden ja heidän lähipiirinsä palveluiden kehittämisestä ja toteuttamisesta. Se luo ammatillisen ja objektiivisen pohjan punoa satu ja tieto yhteen. Kirjan lopussa on luku AIKUISEN AVUKSI. Se sisältää taustatietoa tarinoihin avaamalla sairauden aiheuttamia oireita ja sen kulkua.

Kun Ollin äiti unohti

Pija Lindenbaum 2005

Olli on tavallinen poika, joka vetää lohikäärme-päähineen päähänsä silloin kun ei kestä äidin huutoa. Mutta äiti vain huutaa ja hermoilee - kunnes on yhtenä aamuna muuttunut lohikäärmeeksi ja on unohtanut kaiken mitä äitien pitäisi yleensä muistaa. Olli vie äidin sairaalaan, mutta lääkäri ei auta, rahastaa vain. Onneksi isoäiti tietää, että äiti tarvitsee hieman lepoa ja on pian taas normaali. - Kansikuvassa äiti lohikäärmenaamari päässään ja poika joka istuu keittiön työtasolla leivänpaahdinten vieressä.

Kun pupusisko sairastui

Pirja Kiema & Tea Ikonen, Eriytyinen sisarus -projekti, 2017.

Kirjan voi ostaa Kehitysvammaisten Tukiliiton verkkokaupasta.

Tarina on syntynyt kirjoittajan tyttären sairastuttua vakavasti. Kirjassa on sanoitettu terveiden sisarusten tuntemuksia elämänmuutoksessa, kun turvallinen ja tuttu maailma vaihtuu epävarmuuteen ja uusiin asioihin, joita sairastuminen perheessä tuo tullessaan. Runomuotoon kirjoitetun kirjan on tarkoitus auttaa pieniäkin lapsia samaistumaan pupuihin ja käsittelemään elämänmuutosta.

Kun pupusisko kuoli

Pirja Kiema 2020

Lempeä kuvatorukirja auttaa lapsia ja vanhempia kohtaamaan ja sanoittamaan sisaruksen tai muun läheisen kuoleman. Kirjoittajan omiin kokemuksiin pohjautuva tarina puhuu sairastamiseen ja kuolemaan liittyvistä asioista todenmukaisesti mutta lapsentasoisesti ja lapsen silmien kautta. Puposisko on sairastunut vakavasti jo toisen kerran. Sisarukset eivät pääse sairaalan lastenosastolle katsomaan häntä, sillä siskoa pidetään eristyksessä bakteerivaaran takia. Äiti- ja isäpupu käyvät vuorotellen sairaalassa, toinen huolehtii sisaruksista ja arjen askareista kotona. Koko perhe odottaa joulua, sillä siihen mennessä hoitojen pitäisi olla ohi ja kaikki saisivat olla yhdessä kotona. Joulusta tulee toisenlainen, kun sisko yllättäen kuolee. Pikkupupujen mielessä risteilevät monenlaiset ajatukset, ja suru puristaa rintaa. Miksi naapuritkaan eivät enää uskalla katsoa silmiin? Helpoin on paeta pelien maailmaan, mutta ajan myötä uuteen tilanteeseen tottuu, ja surusta versoo kauniit muistot.

Veeti ja kiusankappaleet

Sylvia Schneider & Mathias Weber & Terhi Raumonen 2008.

Veetillä on leukemia ja hänen on mentävä sairaalaan. Siellä hänelle selitetään, että hänen veressään on pieniä kiusankappaleita, huonosti käyttäytyviä soluja. Ne täytyy saada ajettua pois, jotta hän paranee. Tämä kirja kertoo hienovaraisesti lapsen sairastumisesta syöpään. Lapsi saa tietoa siitä, millaista sairaalassa on, ja miten hoitoja annetaan. Veetin kautta hän voi kokea, ettei ole ainoa pieni potilas, jonka on kamppailtava kiusankappaleita vastaan. Kirjan lopussa on tietoa pikkupotilaan vanhemmille.

Suden lahja

Ilona Tomi 2016

Satu kertoo kahdesta karhunpennusta, joista toinen sairastui, ja mitä kaikkea sitten tapahtui, ja kuinka karhunpentu parani. Kirjassa eläydytään sairaan karhunpennun ja sen perheen tunteisiin sairauden aikana. Viisaan hoitajan roolissa on aluksi hieman pelottava susi.

Äiti tulee pian

Charlotte Hudson & Mary McQuillan & Sinikka Sajama 2005

Pienen Samuli Suden äiti on sairaalassa. Siellä äiti ei näytä enää äidiltä, vaan pieneltä ja eksyneeltä. Ei häntä oikein uskalla edes halata. "Äiti tulee pian", susiäiti vastaa poikansa kyselyihin. "Pian" tuntuu Samulista kovin pitkältä ajalta. Jotta äidin silmät alkaisivat taas säteillä niin kuin ennen, Samuli maalaa hänelle taulun tutuista maisemista ja järjestää susikuoron laulamaan sairaalaan. Vihdoin ja viimein koittaa se päivä, kun äiti lähtee isän ja Samulin mukana kotiin. Äiti tulee pian on sydänlämpöinen tarina isosta ikävästä, jota pienikin voi tuntea.

Himtukkunen ja pupurapittiörkki

Pia Paananen & Anja Karhapää 2011

Satukirja pupuperheen erilaisesta kesästä Äiti Pupun sairastuttua ja jouduttua pitkäksi aikaa sairaalaan.

Entäs sitten minä? : kun sisko tai veli sairastaa syöpää

Riina Airo & Leena Yrjölä 2010

Myös sisarukset ovat usein erityisen tuen tarpeessa, kun yksi perheen lapsista sairastuu syöpään. Opas on tarkoitettu syöpäsairaahan lapsen siskoille ja veljille. Kirja soveltuu ala- ja yläasteikäisille ja vaikkapa luettavaksi yhdessä äidin tai isän kanssa. Kirja auttaa lasta käsittelemään ristiriitaisiakin tuntemuksiaan. Tekstin on laatinut työryhmä, johon kuuluivat psykologit Jaana Kaukoranta (HYKS), Marjatta Vester (KYS), Heli Pohjasniemi (OYS) ja Riina Airo (Rinnekoti-Säätiö). Oppaan piirrookset ovat kuvataiteilija Leena Yrjölään käsialaa.

Surusaappaat

Päivi Franzon & Sari Airola 2006

Eemillä on maailman paras keinu- ja kalakaveri. Se on hänen kurttuoskinen, ulkonakin tohvelit jalassa köpöttelevä mummonsa. Toisin kuin muilla aikuisilla, Eemin isomummolla riittää aikaa hitaisiinkin leikkeihin. Kun mummo sairastuu, yhteiset leikit vaihtuvat sairaalavierailuihin. Sitten mummo kuolee, ja Eemin kodin valtaa varovainen hiljaisuus perheenjäsenten koettaessa peittää surunsa toisiltaan. Sydämessä painava surumöykky saa pojan askeleen yhä raskaammaksi. Hän yrittää päästä ikävästään eroon lähettämällä mummon muiston aaltojen mukana ulapalle ja kätkemällä sen pihapuun kaarnankoloon. Eemi kuitenkin oppii itse ja opettaa äidille ja isällekin, että vaikeat asiat ovat helpompia hyväksyä, kun niistä uskaltaa puhua. Vaikka sanoja surun ilmaisemiseen on aluksi vaikea löytää, voi yhdessä turvallisen aikuisen kanssa itketyillä kyynelilläkin olla puhdistava vaikutus. Sari Airolan taidokas ja ilmaisuvoimainen kuvitus tuo vahvasti esiin pienen pojan hämmennyksen ja ristiriitaiset tunteet.

Tinjan keinukesä

Hellevi Salminen & Katja Tukiainen 2007

Tinjan äiti on sairastunut rintasyöpään. Aina niin ponteva äiti näyttää väsyneeltä eikä jaksa nauraakaan niin kuin ennen. Tinjan vatsaa kaihtaa ja hänelle tulee epävarma olo. Paraneeko äiti? Onneksi Tinjalla on pieni koira. Silloin kun hän leikkii Täplän kanssa puistossa, äidin sairaus ei täytä koko elämää. Ja kun on oikein kurja olla, voi jutella melkein satavuotiaan isoisoäidin kanssa. Mutta

tarvitaan myös ystävä osoittamaan, että kohta taas aurinko paistaa. Sellainen on Misha, poika joka osaa lohduttaa.

Santeri ja syöpäri : Ylösnousemuskuja 1

Tuula Sandström & Bosse Österberg 2004

Koulu alkaa ja tokaluokkalainen Santeri rientää innolla kotiin Enkelitorniin. Ja kohta rymisee. Ei riitä että äidiltä katkeaa käsi, vaan rinnasta löytyy kyhmyjä. Alkuun niistä vain kuiskitaan, mutta Santeri vaistoa nopeasti että Syöpäri on valtaamassa kotia. Santeri kokee olevansa vastuussa perheestä ja ryhtyy taisteluun näkymätöntä hirviötä vastaan. ...isin urhea pikkusoturi puristaa Excalibur-miekkaa, mutta aina ei miekan taikakaan tehoa. Tarina etenee kammelluksista kammotuksiin, pelon kourista naurun kyyneliin, Santerin katastrofaalisista syntyäreistä joulujuhlan valoihin. Kenties sittenkin Santeri kantaa voittajan miekkaa... Tuula Sandströmin kirjoittama tarina Santerista ja hänen äitinsä kamppailusta vaikeaa sairautta vastaan on valloittava kertomus rohkeudesta ja vaikeimpienkin asioiden yli auttavasta iloisuudesta, pelon voittamisesta.

Surunappi

Mari Mörö & Marjo Nygård 2009

Valtsun ja Veeran veli Olli on sairas, eikä hän parane. Miksi joku sairastuu, mutta joku toinen saa olla terve? Kaikkea ei ihminen, eikä edes mummon virkkaama tuhatjalkainen, voi ymmärtää. Sisarukset kohtaavat elämän rajallisuuden, kun Olli menehtyy. Koko perheellä on surun ja ikävän aika. Silloin mummo ompelee mustan napin tuhatjalkaiselle. ""Se on vähän niin kuin surunappi, mummo sanoo."" ""Nappi kertoo, että sen kantaja on menettänyt läheisensä ja suree häntä."" Surunappi-kirjassa seurataan menetyksen kohdanneen perheen arkisia tilanteita hyvinä ja huonoina päivinä - päivinä, jolloin suru on voimakas tunne muiden tunteiden joukossa. Tarinoissa ihmetellään ja kysytään miksi. Teinkö jotakin väärin, että tämä sairaus tuli juuri meille, eikä sitä voitu parantaa? Hyvien ja kauniiden muistojen vaaliminen auttaa surussa eteenpäin ja läheisten ihmisten apu ja tuki tuo lohtua. Ja niin kuin puu saa uusia lehtiä, saa ihminen menetyksen jälkeen pikkuhiljaa voimansa takaisin. Mari Mörön eläytyen kirjoittama ja Marjo Nygårdin herkästi kuvittama satukirja auttaa käsittelemään surua ja menetystä lapsen näkökulmasta

Mitja, mummo ja mummon MS

Sanna-Maija Luoma & Riikka Korpi 2010

MS-tauti ei estä Mitjan ja mummon leikkejä. Hiirikin haluaa tulla mukaan. Kirjasta voi etsiä, mistä hiiri milloinkin kurkistaa. Yksi lastenkirjan tavoitteista on auttaa lasta voittamaan pelko ja turvattomuus, kun joku läheinen sairastuu. Lapsi löytää tavat leikkiä hyvin yksinkertaisin keinoin. Toinen tavoite on, ettei kirja pyörisi yksin sairauden ja vamman ympärillä. Kirjan jokaiselta aukeamalta löytyy hiiri, jota lapsi voi kirjaa katsoessaan etsiä. Kolmantena tavoitteena on se, että aikuinen saisi lastenkirjasta työkalun, jolla voisi itselleenkin vaikeaa asiaa opettaa lapselle ilman turhia ennakkokäsityksiä. Työssä lasten parissa kaivataan tämän tyyppistä kirjaa, joka sopisi ja samalla viihdyttäisi pientäkin lasta.

Kun maasta sataa vettä

Tiina Holmberg

Ketunpoikasen äiti sairastuu eikä pysty enää huolehtimaan poikasestaan. Ketunpoika on huolissaan äidistään ja menettää kyvyn leikkiä ja iloita. Se kertoo surunsa hirvelle, joka järjestää äidin hoitoon ja ketunpojalle sijaiskodin ilvesperheen luona. asiat eivät heti lähde sujumaan helposti, mutta puhuminen auttaa. - Kirjan lopussa luvut: "Ohjeita satukirjan käyttöön" ja "Jälkipuhe".

PULUBOIN JA PONIN KIRJAT 1+2

Veera Salmi 2015

Tämä yhteisnide niputtaa samoihin kansiin kaksi ensimmäistä Puluboi-kirjaa, vuonna 2012 ilmestyneen Puluboin ja Ponin kirjan ja vuonna 2013 ilmestyneen Puluboin ja Ponin loisketiiviin kirjan.

Kirjat kertovat Ponista eli Mai-tytöstä, joka haluaisi olla poni, ja Puluboista, reippaasta r-kirjainta karttavasta toripulusta. Ensimmäisessä kirjassa Puluboi ja Poni kohtaavat ja ystävystyvät, molemmilla kun on elämässään kovin samanhenkisiä haasteita.

Veera Salmi käsittelee näissä kirjoissa aika raskaitakin asioita siten, että sekä tyttö että pulu kohtaavat samankaltaisia vastoinkäymisiä. Ponin osuudet ovat vakavampia, Puluboin puolestaan hulvattomia ja täynnä pieruhuumoria. Puluboin ärrävikaista koohotusta on vaikea lukea vakavalla naamalla.

Ja tähän toimii: meillä ainakin Puluboit ja Ponit ovat naurattaneet niin aikuisia kuin lapsia. Parhaimmillaan nämä kirjat ovat ääneen luettuina.

Piilo – Kirja lapsille ja nuorille, jotka surevat

Bill Merrington 2007

Piilo on tarina pojasta, joka menettää äitinsä auto-onnettomuudessa. Kirjan tarkoitus on auttaa lapsia ja nuoria käsittelemään ja ymmärtämään surua ja siihen liittyviä tunteita.

Kirjoja nuorille ja aikuisille

Sairauden voittamat : äiti ja isä

Henna Helmi Heinonen 2016

Miten selvitä läheisen kuolemasta. Vertaistukea sairastuneiden omaisille ja yhteiskunnallisen keskustelun herättäjä - koskettavaa tekstiä kuolemasta, sen pelosta ja läheisyydestä.

Sairauden voittamat -teoksessa Henna Helmi Heinonen kertoo kolmesta vuodesta, joiden aikana hänen elämänsä muuttui täysin. Hänen molemmat vanhempansa sairastuivat syöpään ja kuolivat vain 16 kuukauden aikana, "vaikean sairauden murtamina", kuten sanonta kuuluu. Kirja tulee lähelle, koskettaa ja päästää lukijan myötäelämään odotusta, epätoivoa, surua, tuskaa, kaikkea sitä mitä sairastuneiden ja heidän omaistensa elämään kuuluu - onnen hetkiäkin, koska elämän on jatkuttava ja arjen rullattava silloinkin, kun sen tukipilarit ovat vähä vähältä murtumassa.

Sekasin

Jani Pösö & Teemu Nikki 2019

17-vuotiaan Papillonin elämä on suistumassa raiteiltaan arvaamattoman, päihderiippuvaisen isän vanavedessä. Satakieli kärsii sairaanhoitajakoulussa luokkakaverin kiusaamisesta, kunnes romahtaa. Masentunut Hyde on sulkeutunut asuntoonsa ja yrittää itsemurhaa. Lumikki ei yhtenä päivänä saa enää jalkojaan liikkeelle. Nuoret kohtaavat psykiatrisen sairaalan suljetulla osastolla. Siellä he törmäävät mielenterveyspotilaan toisinaan karuun arkeen, mutta löytävät myös lämpöä ja yllättävää toveruutta.

Comedy Queen

Jenny Jägerfeld 2019

Alkuteos: *Comedy Queen* (Raben & Sjögren, 2018)

Kääntäjä: Katriina Kauppila

Sasha on 12-vuotias ruotsalaistyttö, jonka äiti on kuollut. Äidin menetys on Sashalle tietysti iso trauma, jota Sasha lähtee ratkaisemaan kehittämällä listan asioista, joilla hän pysyy hengissä.

Äitihän selvästi epäonnistui elämässä, joten Sashan on toimittava toisin selvitäkseen.

Äidistä muistuttava pitkä tukka on leikattava pois, mistään elävästä asiasta ei pidä yrittää pitää

huolta, kirjoja ei pidä lukea, pitää käyttää vain värikkäitä vaatteita, asioita ei pidä ajatella, metsässä

kävelyä täytyy välttää täysin ja ennen kaikkea pitää olla todella hauska, ei saa surra ollenkaan ja päinvastoin saada muut nauramaan.

Niinpä Sasha tukahduttaa surunsa ja alkaa suunnitella stand up -koomikon uraa. Tämä kaikki herättää tietysti Sashan isässä ja lähipiirissä suurta hämmästyystä ja niinpä Sasha löytää itsensä lapsipsykiatriselta todistelemassa terapeutille olevansa todella iloinen ja normaali lapsi, joka tekee kaikkia niitä asioita, mitä normaalit lapset tekevät.

Rambo

Nadja Sumanen 2015

Rambo on kertomus 15-vuotiaasta Rambosta ja hänen kesästään 8. ja 9. luokan välissä. Rambolla on ADHD-diagnoosi, mutta oikean hoidon ja lääkityksen avulla se on saatu kuriin eikä poika ole enää sellainen hallitsematon viliskantti kuin pienempänä. Silti Rambo on, osin omasta tahdostaan, syrjäytynyt tarkkailija, jonka päivät täyttyvät lorvailusta ja äidistä huolehtimisesta. Rambon äitiä Annaa vaivaa masennus ja työttömyys eikä hänestä oikein ole pojan huoltajaksi. Isäänsä Rambo ei ole koskaan tavannut eikä äidin heilasta Ristostakaan ole oikein esimerkiksi.

Sirkusprinsessa

Katariina Leino 2011

17-vuotias Milja kuvittelee välillä olevansa sirkusprinsessa. Isä on ulkomailla töissä sirkuksessa eikä äiti pidä isän ajattelusta. Äiti on kuuluisa näyttelijä, joka on kiinnostunut oikeastaan vain itsestään, miehistä ja alkoholista. Milja joutuu pitämään huolta äidistään ja haaveilee salaa näyttelijän ammatista.

Taivaan Tuuliin

Terhi Rannela 2007

Tarinan alkaessa viidesluokkalainen Aura menettää äitinsä liikenneonnettomuudessa, hänen isänsä alkaa juoda ja koulussakin kiusataan. Rehellisen oloisesti ja kaunistelemattomasti kirjoittava Rannela ei voi missään nimessä syyttää nuoren lukijansa aliarvioinnista. Romaani pitää tiukasti otteessaan, huolissaan ja peloissaan päähenkilön kohtalosta. Tarinan edetessä lukija kysyy yhä uudelleen, miksi kukaan ei auta, eikä välitä.

Viilto

Patricia McCormick

15-vuotias Callie on viiltelyn vuoksi psykiatrisessa sairaalassa. Samassa laitoksessa on hänen ikätovereitaan, joilla on syömishäiriöitä tai huumeongelmia. Callie on saanut heiltä lisänimen Mykkis, koska hän ei puhu — ei terapeutilleen, ei ryhmälleen eikä laitoksen henkilökunnalle. Callie ei leiki mykkäkoulua. Hän vain ei pysty puhumaan. Sanat löytyvät sitten vähitellen, kun Callie ymmärtää olevansa terapeutin ja ryhmäläistensä hyväksymä. Silloin hän pystyy myös näkemään häntä ahdistaneen perhetilanteen kokematta itseään siihen sylliseksi.

Mustat siivet

Anna Leino

Mikin eli Mikaelin äiti jäi auton alle ja kuoli juuri ennen kuin hän täytti 10 vuotta, isä on rekkakuski ja alkoholisti ja hän pahoinpitelee vaimoaan. He asuvat pienessä talossa Nuppulinna peltojen keskellä ja erilaista Mikkiä kiusataan koulussa. Mikki viihtyy kirjastossa varsinkin sen jälkeen kun kirjastonhoitajaksi vaihtui Muru, joka huolehtii Mikistä monella tapaa. Ja juuri ennen 16-vuotispäiväänsä hän tapaa Ronjan, ja kirjastosta tulee heidän yhteinen paikkansa. Vanhainkodissa asuva vaari ja leukemiaan sairastunut pikkuveli aiheuttavat Mikille ilon lisäksi myös huolta. Kun Jukka kuolee, Mikki tekee pesäeron myös vihaamaansa isään.
(Lastenkirjainstituutti)

Auringonkukkatalvi

Nora Schuurman 2005

Auringonkukkatalvi kertoo suuresta menetyksestä sekä sen jälkeisestä vaikeasta talvesta. Kirja on täynnä muutoksia ja luopumisia. Se kertoo liian varhain aikuistumisesta sekä isosiskon huolesta. Päähenkilön, tarinan kertoja Emmen tukahdutettu suru on käsin kosketeltavaa, ja ajoittain kirjaa lukiessa tekisi mieli ravistella tyttöjen isää heräämään ja pitämään huolta lapsistaan.